

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA AÇIK OYUN ALANLARI¹

OUTDOOR PLAYGROUNDS IN PRESCHOOLS

Doç. Dr. Özlem ŞİMŞEK ÇETİN

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı,
ozlemgazi@gmail.com, Kırıkkale, Türkiye

Doç. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim
Anabilim Dalı, fcalisan@gmail.com, Burdur, Türkiye

ÖZ

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanlarının fiziksel özellikler açısından incelenmesi ve bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin açık oyun alan etkinlikleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının belirlenmesidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Oyun Alan Gözlem Listesi ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Açık Oyun Alanı Etkinliklerine ilişkin görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada Kırıkkale il merkezinde bulunan 10 anaokulu ve 10 anasınıfı açık oyun alanı özellikleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen anaokulları ve anasınıflarının açık oyun alanlarının özelliklerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. İncelenen okul öncesi eğitim kurumlarının tamamında bahçeyi çevreleyen çitin olduğu bununla birlikte, zemin çeşidinin az olduğu, doğal alanlarının anasınıflarında anaokullarından az olduğu, bahçe ekipman ve materyalleri açısından her iki okul türünün yetersiz olduğu, bazı donanım ve araç gerecin (kum ve su alanları ve materyalleri gibi) bulunmadığı belirlenmiştir. Araştırmada 16 anasınıfı, 32 anaokulu öğretmenin açık oyun alanlarıyla ilgili görüşleri alınmıştır. Hem anaokulunda hem de anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin açık oyun alanında en çok fen ve oyun etkinliği yapmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, açık oyun alanları, okul bahçesi

ABSTRACT

The purpose of the current study is to investigate the outdoor playgrounds in the preschools in terms of their physical characteristics and to determine the opinions of the preschool teachers working in these institutions about the outdoor playground activities. As the data collection tools, the Preschools Outdoor Playground Observation List and an interview form to elicit the pre-school teachers' opinions about the outdoor playground activities were developed by the researchers and employed in the current study. To this end, 10 kindergartens and 10 preschools located in the city of Kırıkkale were examined in terms of the physical characteristics of their outdoor playgrounds. At the end of the study, it was determined that the physical characteristics of the outdoor playgrounds in these schools are inadequate. It was found that in all the preschool investigated in the current study, the gardens are framed with fences; yet, the diversity in floor types is low, the natural areas are fewer in the preschools than the kindergartens, both types of schools are inadequate in terms of garden equipment and materials and there are not some equipments and tools (sand, water areas and materials). In the study, the opinions of 16 preschool teachers and 32 kindergarten teachers were elicited. It was found that both the preschool teachers and kindergarten teachers prefer most science and play activities to do in the outdoor playgrounds.

Key Words: Pre-school education, outdoor playgrounds, school garden

¹ Bu çalışma 31 Mayıs-03 Haziran 2016 tarihleri arasında (Muğla/Türkiye) düzenlenen 3. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur

1. GİRİŞ

Oyun, çocukların motor becerilerini, bilişsel gelişimlerini, iletişim ve sosyal becerilerini, bağımsızlık ve olumlu benlik duygularının gelişimine katkı sağlar. Oyun alanları yaratıcı alanlar olmalı, büyüklüğü, zemin özellikleri farklılık göstermelidir. Ancak bu şekilde çocuklar motor ve bilişsel becerilerini geliştirebilirler ve denemeler yapabilirler. Açık oyun alanları çocuklara araştırma, gözlem yapma, problem çözme ve deneme yanılma yoluyla gelişme ve öğrenme fırsatı sunmalıdır (MEB, 2006: 74). Bir okul öncesi eğitim kurumunda açık oyun alan özellikleri, kullanılan araçlar ve donanım çocukların gelişimleri yönünden en az iç mekan kadar önemlidir (Acer, 2011: 257). Ancak, açık oyun alanlarının önemi bilinmesine rağmen, düzenleme için daha az zaman ve çaba harcanmaktadır (Renick, 2009: 4). Okul öncesi eğitim amaçlarına ulaşması için doğru bir şekilde planlanması büyük önem taşımaktadır (Kıldan ve Ahi, 2014: 177).

Açık oyun alanları çocukların koşabilecekleri, zıplayabilecekleri, özgürce hareket edip, kendi potansiyelleriyle birlikte ve doğayı keşfedebilecekleri yerler olarak planlanmalıdır (Ulutaş, 2014: 190). Açık oyun alanları oyun alanı, bahçe alanı ve doğal alan gibi farklı bileşenlerden oluşan bir öğrenme ortamıdır (Renick, 2009: 121). Yollar, ağaçlar, farklı yüzeyler yaratıcı olarak kullanılmalıdır. Boş toprak parçaları çocukların doğayla iletişim için önemli fırsatlar olabilir. Açık oyun alanlarında doğal çimler ve gölgelik yapan ağaçlar bulunması beklenir. Yüzeylerin faydalı ve güvenli olmasını sürekli kılmak amacıyla sulamaya özen gösterilir. Oyun malzemelerinin çevresinde çok amaçlı ve her türlü hava koşuluna uygun yüzeyler bulunur. Bu alanın yüzeyi çim, kum, çakıl, toprak gibi değişik malzemelerden oluşur. Tepeler, çukurlar, çocukların yuvarlanması veya oyuncaklarını yuvarlaması için idealdir. Düz beton yürüyüş şeridi de bisiklet veya tekerlekli oyuncakları yürütmek için planlanmaktadır (MEB, 2006: 74- 75;). Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekanları, çocuklar için güvenli, gelişim özelliklerine uygun nitelikte, bütün gelişim alanlarını desteklemeye yönelik, farklı donanım ve materyalle zenginleştirilmiş, doğal unsurları içinde barındıran, çocuğu doğayla bütünleştiren özelliklere sahip olmalıdır. Literatür incelendiğinde Türkiye’de bu konuda daha önce yapılmış araştırmalar olduğu ve bu araştırmalarda okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanlarının farklı açılardan incelendiği görülmektedir. Bu araştırmalara göre okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanlarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir (Çelik, 2012; Gönen ve Saranlı, 2014; Kaçan ve diğ., 2017; Kalburan, 2014; Karaküçük, 2008; Kubanç, 2014; Olgan ve Kahriman- Öztürk, 2011). Alat ve diğ. (2012) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin açık oyun alanı etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin olumlu olduğu ancak uygulamalarında yetersiz olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Renick (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenler açık oyun alanlarının önemine inandıkları ancak açık oyun alanlarıyla ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu belirtilmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar çevrenin tüm olumlu ve olumsuz etkilerine açıktırlar ve olumsuz özellikler çocuğun doğasına uygun olmadığı için onun fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyal gelişimini olumsuz etkilemektedir (Çukur, 2011; 75). Bu bağlamda okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanlarının amacına uygun şekilde düzenlenip, çocuklar için doğal yaşam alanı haline getirilmesi önemlidir. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarının açık oyun alanları açısından mevcut durumunun ortaya konulması ve okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanlarını kullanmalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, yetersizliklerin giderilmesine yönelik alternatif önerilerin sunulması açısından önemli görülmektedir. Bu araştırmanın okul öncesi kurumlarında açık oyun alanlarının düzenlenmesinde öğretmen, öğretmen adayları, yöneticiler, diğer karar vericiler ve araştırmacılar için kaynak oluşturması beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanlarının incelenmesidir. Bu genel amaca ulaşmak için araştırmada iki alt amaç alınmıştır;

- ✓ Okul öncesi eğitim kurumlarının açık oyun alanlarının fiziksel özellikler açısından incelenmesi
- ✓ Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin açık oyun alan etkinlikleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalarda bireylerin, grupların ya da fiziksel ortamların özelliklerine ilişkin özetlemeler yapılır. Eğitim alanındaki en yaygın betimsel yöntem ise tarama çalışmalarıdır (Büyüköztürk vd., 2010; 21). Tarama modeli, var olan durumu olduğu gibi yansıtmayı amaçlamaktadır (Karasar, 2000). Bir konuya ilişkin katılımcıların görüş, ilgi, yetenek, tutum gibi özelliklerinin belirlendiği araştırmalar tarama araştırmaları olarak isimlendirilmektedir (Büyüköztürk vd., 2010: 231). Bu araştırmada Kırıkkale ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarının açık oyun alanlarının

fiziksel özellikleri ve okul öncesi öğretmenlerinin açık oyun alanı etkinlikleriyle ilgili görüşleri incelendiğinden, betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2.Çalışma Grubu

Kırıkkale il merkezinde 10 resmi anaokulunun tamamı araştırma kapsamına alınmıştır. Anaokulu ile eşit sayıda anasınıfı araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada Kırıkkale il merkezindeki 10 anasınıfı tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Kırıkkale il merkezindeki anaokulu ve anasınıflarında görev yapan toplam 48 okul öncesi öğretmeni araştırmaya katılmıştır. Bu öğretmenlerden 16'sı anasınıfında 32'si anaokulunda görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2'si 0-1 yıl, 7'si 2-5 yıl, 17'si 6-10 yıl, 5'i 11-15 yıl, 11'i 16-20 yıl, 6'sı 20 yıldan fazla kıdeme sahiptir. Katılımcıların 34'ü 5, 12'si 4, 2'i 3 yaş grubu öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan bütün öğretmenler kadındır.

2.3.Veri Toplama Araçları

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarının açık oyun alanlarının fiziksel özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Oyun Alan Gözlem Listesi" oluşturulmuştur. Gözlem formunun oluşturulmasında öncelikle literatür taraması yapılarak açık oyun alanlarının fiziksel özelliklerinin değerlendirilmesinde ölçütler belirlenmiştir (Alat ve diğ., 2012; Cevher Kalburan, 2014; Çelik 2012; Güleş ve Erişen, 2013; McClintic ve Petty, 2015; Olsen, 2013). Gözlem listesinde; alanın büyüklüğü, güvenlik önlemleri, zemin özellikleri, doğal alan özellikleri, açık oyun alanında bulunan ekipman ve materyaller, açık oyun alanında bulunan etkinlik alanlarını incelemeye yönelik maddelere yer verilmiştir. Gözlem listesi üç uzman görüşüne sunulmuş, görüşler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Gözlem listesi araştırmacılar tarafından ayrı ayrı doldurulmuş sonra da sonuçlar karşılaştırılarak ortak sonuç verilmiştir.

Araştırmanın ikinci amacına ulaşmak için okul öncesi öğretmenlerinin açık oyun alanı etkinlikleriyle ilgili görüş ve uygulamalarını belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu oluşturulmuştur. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Açık Hava Etkinliklerine ilişkin görüşme formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların, yaşı, cinsiyeti, kıdemi, mezun olduğu üniversite ve mezun olduğu bölüm, çalıştığı yaş grubu ve sınıf mevcuduna ilişkin bilgileri belirlemeye yönelik 8 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise öğretmenlerin açık oyun alanları kullanma amacı, sıklığı, nedenleri, kullanmama nedenleri ve açık oyun alanlarda bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 11 açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşme formunun oluşturulmasında öncelikli olarak alan yazın taranarak açık uçlu oluşturulmuştur. Görüşme formunun ilk halinde 15 açık uçlu soru yer almaktadır. Bu haliyle görüşme formu 3 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda bazı sorular çıkarılmış, bazı sorular ise birleştirilmiştir. Görüşme formundaki soruların anlaşılabilirliğini test etmek için 3 öğretmene pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulamalardan sonra sorular yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiş ve son hali verilmiştir. Görüşme formunun yanıtlama süresi yaklaşık olarak 15 dakikadır.

2.4.Veri Toplama

Araştırmanın verileri gerekli resmi izinler alındıktan sonra 2015- 2016 dönemi birinci yarısında Kasım ve Aralık aylarından toplanmıştır. Araştırmada öncelikle okul yöneticileri ile görüşülmüş ve öğretmenlerden gönüllü olanlar araştırmaya katılmışlardır. Açık uçlu anket formları öğretmenlere verilmiş ve aynı gün içinde geri alınmıştır. Gözlem listesi araştırmacılar tarafından uygulanmış, gerekli durumlarda öğretmen ve okul yöneticilerinden bilgi alınmıştır.

2.5.Verilerin Analizi

Gözlem listesinde yer alan maddeler yüzde frekans verilerek analiz edilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda analiz edilmiştir, görüşler yüzde frekans verilerek tablo olarak sunulmuştur. Analiz güvenirliliğinin sağlanabilmesi için araştırmacılar görüşme sorularını ayrı ayrı değerlendirmiş, sonra uyumlarına bakılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Açık Etkinlik Alanlarının Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1: Anaokulu ve anasınıflarında açık etkinlik alanlarının fiziksel özellikleri

Fiziksel Özellikler	Anaokulu (n: 10)		Anasınıfı (n: 10)	
	n	%	n	%
Bahçe çiti	10	100	10	100
Zemin çeşidi				
Toprak	7	70,0	7	70,0
Çim	3	30,0	1	10,0
Halı	-	-	1	10,0
Beton	9	90,0	9	90,0
Tartan	2	20,0	1	10,0
Çakıl	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-
Doğal alanlar				
Süs bitkileri	3	30,0		
Çiçekler	7	70,0		
Ağaçlar	8	80,0	3	30,0
Sebze Bahçesi	2	20,0		
Hayvan Besleme Alanları	-	-		
Oturma Ekipmanlar				
Çardak vb.	3	30,0	1	10,0
Masa ve bank			2	20,0
Bahçe oyun ekipmanları ve materyalleri				
Tahterevalli	4	40,0	1	10,0
Denge araçları	-	-	-	-
Salıncak	5	50,0	3	30,0
Hamak	-	-	-	-
Kaydırak	6	60,0	3	30,0
Tırmanma araçları (ip, ağ, duvar)	1	10,0	1	10,0
El arabası	-	-	-	-
Su havuzu	-	-	1	10,0
Musluk	2	20,0	1	10,0
Hortum	-	-	1	10,0
Bahçe sulama araçları	-	-	-	-
Kum havuzu	2	20,0	-	-
Oyuncak araba	-	-	-	-
Üç tekerlekli bisiklet	-	-	-	-
Kamyonlar	-	-	-	-
Kum oyuncakları (kova, tırmık, kürek vb)	-	-	-	-
Yaylı at	1	10,0	-	-
Boş varil	-	-	-	-
Araba lastiği	-	-	1	10,0
Tüneller	-	-	-	-
Öğrenme Merkezleri	-	-	-	-

Tablo 1 incelendiğinde Kırıkkale il merkezinde bulunan anaokulu ve anasınıflarının tamamında bahçe çitinin olduğu görülmektedir. Hem anaokulu hem de anasınıflarında zemin çeşidi olarak en çok beton (n:9) , daha sonra toprak (n:7) alanın olduğu görülmektedir. Anaokullarının doğal alanlar açısından anasınıflarına göre daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Tablo 1’de araştırma kapsamında alınan anasınıflarının yalnızca üçünde ağaç bulunduğu, süs bitkileri, çiçekler, sebze bahçesi, hayvan besleme alanları gibi doğal alanlara sahip olmadığı görülmektedir. Oturma ekipmanları açısından değerlendirildiğinde hem anaokullarının hem de anasınıflarının yetersiz olduğu söylenebilir. Bahçe oyun ekipmanları ve materyalleri yönünden anaokullarının özellikle oyun materyalleri (tahterevalli, kayırak, salıncak) anasınıflarına göre daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Ancak her iki kurumda da oyun ekipmanları ve materyallerinin yeterli olmadığını söylemek mümkündür. Tablo 1’e göre anaokullarının ve anasınıflarının hiç birinde öğrenme merkezinin olmadığı görülmektedir.

3.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Açık Hava Etkinlikleriyle İlgili Görüş Ve Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Tablo 2: Okul öncesi öğretmenlerinin açık oyun alanlarını kullanma sıklığına ilişkin görüşleri

Sıklık	Anaokulu (n: 32)		Anasınıfı (n: 16)	
	f	%	f	%
Ayda bir kez	7	21,9	-	-
Ayda birkaç kez	4	12,5	-	-
Haftada bir kez	5	15,6	6	37,5
Haftada birkaç kez	10	31,3	-	-
Hava koşullarına göre	1	3,1	4	25,0
Plana göre	1	3,1	-	-
Kullanmıyorum	4	12,5	2	12,5
Mevsime göre değişiyor	-	-	4	25,0
Total	32	100,0	16	100,0

Tablo 2 incelendiğinde anaokullarında en çok haftada birkaç gün (%31,3) açık alan etkinliklerine yer verildiği görülmektedir. Anasınıflarında ise en çok haftada bir kez (%37,5) açık etkinliklerine yer verildiği görülmektedir. Tablo 2’de yer alan bilgilere göre açık alanları hiç kullanmayan anaokulu (n: 4) ve anasınıfı (n: 2) öğretmenlerinin olduğu da görülmektedir.

Tablo 3: Okul öncesi öğretmenlerinin açık oyun alanlarında yapmayı tercih ettikleri etkinliklere ilişkin görüşleri

Etkinlik Adı	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Oyun	37	47,4	14	43,8
Fen	27	34,6	12	37,5
Hareket	1	1,3	2	6,3
Sanat	2	2,6	3	9,4
Drama	3	3,8	-	-
Türkçe	2	2,6	-	-
Birçok etkinlik	1	1,3	-	-
Plana göre	1	1,3	-	-
Belirli gün ve haftalar	4	5,1	-	-
Aile Katılımı	-	-	1	3,1
Toplam	78	100,0	32	100,0

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin açık alanı hem anaokulu hem de anasınıflarında en çok oyun (%47,4; % 43,8) ve fen (%34,6;%37,5) etkinliklerinde kullandıkları görülmektedir. Diğer etkinliklerde açık alanların kullanma oranlarının çok az olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Öğretmenlerin açık oyun alanlarında etkinlik yapma nedenlerine ilişkin görüşleri

Tercih Nedeni	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Doğal ortam	1	2,3	-	-
Eğlenme	11	25,6	10	62,5
Enerji atma	7	16,3	3	18,8
Farklı mekan	4	9,3	2	12,5
Gelişim	1	2,3	1	6,3
Gözlem	6	14,0	-	-
Rahat hareket	10	23,3	-	-
Yaparak yaşayarak öğrenme	3	7,0	-	-
Toplam	78	100,0	32	100,0

Tablo 4 incelendiğinde anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin çoğunun eğlenme (%62,5) yönünde görüş bildirdiği, çocukların eğlenceli vakit geçirmesi için açık oyun alan etkinliklerine yer verdikleri görülmektedir. Anaokullarında görev yapan öğretmenlerin de benzer şekilde en çok eğlenme (%25,6) ve rahat hareket etme (%23,3) yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin açık oyun alanında etkinlik planlamalarına engel olan faktörlere ilişkin görüşleri

Planlama Engelleri	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Hava şartları	20	35,7	10	37,0
Fiziksel yetersizlikler	19	33,9	10	37,0
Güvenlik	5	8,9	4	14,8
Donanım yetersizliği	2	3,6	3	11,1
Çocuklar	4	7,1		
Etkinliğin özelliği	1	1,8		
Y. Personel eksikliği	2	3,6		
Yetersizlikten etkilenmiş çocuk	1	1,8		
Yok	2	3,6		
Toplam	56	100,0	27	100,0

Tablo 5'e göre, öğretmenlerin açık oyun alanında etkinlik planlamalarının en önemli gerekçesi hem anaokulu (% 35,7) hem de anasınıflarında (%37,0) hava koşulları olarak görülmektedir. Diğer önemli engel ise anaokullarında (%33,9) ve anasınıflarında (% 37,0) fiziksel yetersizlikler olarak belirtilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin açık oyun alanında etkinlik uygulamalarına engel olan faktörlere ilişkin görüşleri

Uygulama Engelleri	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Çocuklar	7	14,0	2	9,1
Donanım	1	2,0	3	13,6
Fiziksel yetersizlikler	11	22,0	7	31,8
Hava şartları	21	42,0	10	45,5
Güvenlik	4	8,0		
Temizlik	1	2,0		
Olumsuz veli tutumu	4	8,0		
Zaman yetersizliği	1	2,0		
Toplam	50	100,0	22	100

Tablo 6'da yer alan verilere göre öğretmenlerin açık oyun alanında etkinlik yapmalarına engel olan faktörlerin başında planlamada olduğu gibi hava koşullarının (%42,0; % 45,5) yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada ise fiziksel yetersizlikler (%22,0; %31,8) gelmektedir.

Tablo 7: Öğretmenlerin açık oyun alanında etkinlik uygularken dikkat ettikleri faktörlere ilişkin görüşleri

Uygulamada Dikkat Ettikleri Faktörler	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Eğitsel ortam sunma	3	4,5	1	3,2
Eğlence			1	3,2
Etkinlik Türü			1	3,2
Güvenlik	34	51,5	14	45,2
Hava Durumu	6	9,1	2	6,5
Temizlik	17	25,8	12	38,7
Sağlık	3	4,5		
Kıyafet seçimi	2	3,0		
Materyal sayısı	1	1,5		
Toplam	66	100,0	31	100,0

Tablo 7 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin açık oyun alanında etkinlik uygulamaları sırasında en çok güvenliği (%51,5; %45,2), daha sonra temizliği (%25,8; %38,7) dikkat ettikleri görülmektedir.

Tablo 8: Öğretmenlerin açık oyun alanında bulunması gereken alan ve materyallere ilişkin görüşleri

	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Oyun parkı	28	37,3	22	41,5
Çim alan	-	-	2	3,8
Bitki yetiştirme alanı/bahçe	18	24,0	7	13,2
Hayvan besleme alanı	1	1,3	1	1,9
Kum havuzu	19	25,3	13	24,5
Masa	1	1,3	1	1,9
Sandalye	1	1,3	5	9,4
Su havuzu	-	-	1	1,9

Top havuzu	3	4,0	4	7,0
Tırmanma araçları	1	1,3	-	-
Yaratıcı materyaller	-	-	1	1,8
Çeşme	1	1,3	-	-
Sek sek oyun alanı	1	1,3	-	-
Trafik oyun alanı	1	1,3	-	-
Toplam	75	100,0	57	100

Tablo 8'e göre hem anaokullarında hem de anasınıflarında öğretmenler açık oyun alanında en çok oyun parkının (%37,3 ;%41,5) bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Daha sonra kum havuzu (%25,3; %24,5), sebze bahçesinin (%24,0; %13,2) olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 9: Öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanı düzenlemede sorumlu gördükleri kişilere ilişkin görüşleri

Sorumlu kişiler	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Gönüllü	-	-	1	5,0
Okul Yönetimi	29	44,6	12	60,0
Milli Eğitim Müd.	2	3,1	6	30,0
Öğretmenler	18	27,7	1	5,0
Belediye	1	1,5	-	-
Bütün Okul Personeli	1	1,5	-	-
Okul Aile İşbirliği	1	1,5	-	-
Yardımcı Personeller	11	16,9	-	-
Satın Alma Komisyonu	2	3,1	-	-
Total	65	100,0	20	100,0

Tablo 9'a göre okul öncesi öğretmenlerinin çoğu açık oyun alanlarının düzenlenmesinde okul yönetimini (%44,6; %60,0) sorumlu olarak görmektedir.

Tablo 10: Öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanı düzenlemede kendi sorumluluklarına ilişkin görüşleri

Öğretmenin sorumlulukları	Anaokulu		Anasınıfı	
	f	%	f	%
Bilgi vermek	1	2,3	5	33,3
İşbirliği	-	-	2	13,3
Ortamı düzenlemek	6	14,0	7	46,7
Materyal temin etmek	2	4,7	1	6,7
Materyal seçmek	12	27,9	-	-
Güvenliği sağlamak	8	18,6	-	-
İhtiyaç belirlemek	2	4,7	-	-
Öneri sunmak	4	9,3	-	-
Uygunluğuna Karar vermek	1	2,3	-	-
Yok	1	2,3	-	-
Korumak	6	14,0	-	-
Toplam	43	100,0	15	100,0

Tablo 10'a göre açık oyun alanlarının düzenlenmesinde öğretmenler kendi sorumluluklarını anaokullarında materyal seçimi (%27,9) ve güvenliği sağlamak (%18,6) olarak belirtirken anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin ise ortamı düzenlemek (%46,7) ve çocukları bilgilendirmek (%33,3) olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarının açık oyun alanlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için ise öncelikle okul öncesi eğitim kurumlarındaki açık oyun alanlarının fiziksel özellikleri incelenmiştir. Daha sonra okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin açık oyun alan etkinlikleriyle ilgili görüş ve uygulamaları belirlenmiştir. Buna göre;

Araştırma kapsamında alınan okul öncesi eğitim kurumlarının açık oyun alanlarının ekipman, materyaller, doğal alanlar (bahçe, çiçek, ağaç vb.) yönünden yetersiz olduğu görülmüştür. Yapılan araştırma sonuçları bu araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Kubanç (2014) tarafından yapılan çalışmada Elazığ'da incelemeye alınan okul öncesi eğitim kurumlarının tamamında bahçe olduğu; ancak çok az sayıda okulun bahçesinde oyun araçlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Karaküçük (2008:314) tarafından Sivas'ta yapılan

araştırmada da bahçe, çiçek ve bitki özellikleri açısından incelenmiş ve bu özelliklerin yok denecek kadar az olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Çelik (2012:85) tarafından yapılan araştırmada Kocaeli ilinde okul öncesi eğitim kurumlarının bahçe özelliklerinin yetersiz olduğu, bahçede bitki kullanımının yetersiz ya da hiç olmadığı saptanmıştır. Kalburan'ın (2014) Denizli ilinde yaptığı araştırmada da hem anaokullarının hem de anasınıflarının açık oyun alanlarının doğal unsurları yeterli ölçüde içermediği belirtilmiştir. Selimhocaoglu (2017: 661) tarafından Kırşehir ilinde yapılan araştırma bu araştırmalardan farklı olarak bahçe genişliği ve bahçe oyun araçları açısından yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Konuyla ilgili mevcut araştırma sonuçlarının, bu araştırma ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Buna göre okul öncesi eğitim kurumlarında açık oyun alanlarında yeni bir düzenlemeye ihtiyaç olduğunu, öğretmenlerin ve okul yönetiminin bu konuda bilinçlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda hem anaokulu hem de anasınıflarında en çok oyun, hareket ve fen etkinlikleri için açık oyun alanlarını tercih ettikleri belirlenmiştir. Kaçan ve diğ. (2017) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçları dikkati çekmektedir. Araştırmada açık oyun alanlarında öğretmenlerin en çok oyun, ikinci sırada fen etkinliği yaptığı tespit edilmiştir. Kalburan (2014; 110) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin açık oyun alanlarında bilişsel gelişime yönelik etkinliklerden çok, fiziksel gelişime yönelik etkinliklere yer verdiklerini belirlenmiştir. Ancak okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf içinde gerçekleştirilen bütün etkinlikler için dış mekân da kullanılabilmesi unutulmamalıdır. Eğitim sadece bina içine hapsedilmemeli, maddi olanaklar sağlanarak okul bahçeleri eğitim ortamına dönüştürülmelidir (Öztürk Aynal, 2013:383).

Araştırmada öğretmenlerin açık oyun alanlarını kullanım sıklığının az olduğu tespit edilmiştir. Ancak çocuğun günde en az bir kez açık alan etkinliklerine katılması önemli görülmektedir. Bu açıdan anaokullarında ve anasınıflarında açık oyun alan etkinliklerine yeterince yer verilmediği düşünülmektedir. Açık oyun alanının kullanımında dikkati çeken diğer bir nokta ise; mevsime göre değişiyor (n: 4), hava koşullarına göre değişiyor (n: 1; n: 4) görüşleridir. Oysaki açık oyun alan etkinlikleri farklı hava koşullarını ve özelliklerini gözlemlemek için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatları değerlendirmek için bütün mevsimlerde ve hava koşullarında çocukların açık oyun alan etkinliklerine katılmaları gerekmektedir.

Hem anaokulunda hem de anasınıfında görev yapan öğretmenlerin, açık oyun alan etkinliklerini planlamada ve uygulamada hava koşullarını birinci sırada engel olarak gördüklerini, ikinci sırada ise fiziksel koşulları engel olarak görmektedirler. Alat, Akgümüş ve Cavali (2012) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin fiziksel şartların yetersizliği, sınıf mevcudunun fazla oluşu, yardımcı eleman olmayışı, hava koşullarının elvermeyışı ya da velilerin engellemeleri gibi nedenlerle açık hava etkinliklerini yeterince yapamadığı tespit edilmiştir. Yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Maynard ve Waters (2007;260) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin güvenlik, kötü hava şartları, yetersiz fiziksel koşullar ve ebeveyn unsurlarından dolayı açık alan etkinliklerini yapmaktaki çekinceleri olarak belirtmektedirler. Huz ve Kalburan (2017) yaptığı araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında bahçe kullanım sıklığının hava şartlarına bağlı olarak değiştiğini saptamıştır. Ihmeideh ve Al-Qaryouti (2016) tarafından yapılan araştırmada açık oyun alanlarında öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler; çocukların güvenliğini sağlama ile ilgili endişe, alan yetersizliği, ekipman yetersizliği, hava koşullarının uygun olmaması olarak belirtilmiştir. Ancak çocukların hava şartlarına uygun şekilde giyinmesi sağlanarak ve okul bahçeleri uygun şekilde düzenlenerek çocuğun düzenli olarak dışarı çıkması sağlanabilir (Huz ve Kalburan, 2017: 1615).

Araştırmada hem anasınıfı hem de anaokulu öğretmenleri açık oyun alanlarında en çok oyun ekipmanları, kum havuzu ve bitki yetiştirme alanları bulunmasını istemektedirler. Ihmeideh ve Al-Qaryouti (2016) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenleri açık oyun alanlarında yapılandırılmamış oyun tercih ettiklerini, çocukların açık oyun alan ekipmanlarıyla oyun, kum ve su ile oyunları tercih ettikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Kos ve Jerman (2013) tarafından yapılan araştırmada da okul öncesi çocuklar açık oyun alanlarda daha çok oyun ekipmanları ile oynamayı tercih etmektedir. Fjortoft, (2001) yaptığı araştırmada çocukların geleneksel oyun parkında, doğal ortamlara göre daha az motor becerilere yönelik etkinlik yaptığını tespit etmiştir. Oyun alanı ekipmanları iyi tasarlandığında çocuklar için gerekli materyallerdir. Oyun ekipmanlarının yanı sıra çocuklar doğal alanlara ve materyallere de gereksinim duymaktadır (McClintic ve Petty, 2015: 30). Çocuğun doğayı tanımaya ve sevmesine, dikkatini toplamasına yardımcı olan, çocuğun neden sonuç ilişkisi kurabilmesine katkı sağlayan ekolojik çocuk oyun alanları da oyun ekipmanlarına alternatif olarak düşünülebilir (Turgut ve Yılmaz, 1629). Öğretmenler doğal alanların çocuğun gelişimi açısından önemine inandıklarını ancak eğitsel değerinden daha çok estetik açıdan önemli bulduklarını belirtmektedirler (Chakravarthi, 2009) Ernst (2014) tarafından yapılan araştırmada

öğretmenlerin doğal alanları uzaklık, hava koşulları ve güvenlik gerekçeleriyle kullanmadıkları belirlenmiştir. Maynard ve Waters (2007, 258-259), duyuşsal olarak zengin doğal bir çevre çocuğun sadece araştırma yönünü geliştirmez aynı zamanda bilgi, kavram, becerileri geliştirmeleri için de önemli fırsatlar sağlar. Bu bağlamda kurumdaki açık oyun alanlarında doğal alanların bulunması ve etkili bir şekilde kullanılması önem kazanmaktadır.

Araştırmada elde edilen başka bir bulgu ise açık alanın düzenlenmesinde öğretmenler en çok okul yönetimini sorumlu bulmakta, ikinci sırada öğretmeni sorumlu bulmaktadır. Öğretmenler açık oyun alanında en çok materyal seçmek ve güvenliği sağlamakla ilgili görevleri olduğunu düşünmektedirler. Kalburan (2014) tarafından yapılan araştırmada da, okul bahçelerinin tasarımında çok az okulda çocuğun sorumlu tutulduğu, ailelerin bu sürece dahil edilmediği bulunmuştur. Ancak okul öncesi eğitim kurumlarında çocuk ve aile gereksinimlerinin dikkate alındığı, okul aile işbirliği gerçekleşecek düzenlenmelerin daha etkili sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir. Buna dayalı olarak öğretmenlerin açık oyun alanlarını düzenlemede yeteri kadar bilgili ve istekli olmadıkları da söylenebilir. Nitekim Renick (2009), McClintic ve Petty(2015) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin açık oyun alanlarına ilişkin bilgi düzeylerinin oldukça az olduğu ve uygulama motivasyonlarının da düşük olduğu belirtilmektedir.

Bu araştırmada genel olarak Kırıkkale il merkezinde bulunan resmi okul öncesi eğitim kurumlarının açık oyun alanlarının fiziksel özelliklerinin yetersiz olduğu, öğretmenlerinin hava koşulları gibi nedenlerle açık oyun alanlarında etkinlik yapmayı tercih etmedikleri, açık oyun alanlarında çok oyun ve fen etkinliklerine yer verdikleri, bu alanların düzenlenmesinde en çok okul yönetiminin sorumlu gördükleri saptanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

Anasınıflarının diğer sınıfların kullanımından bağımsız olarak kendi açık oyun alanlarının düzenlenmesi, öğretmenlerin açık oyun alanlarında etkinlik yapmaları konusunda desteklenmesi, açık oyun alanlarının düzenlenmesine ilişkin bütçe ayrılarak, disiplinlerler arası işbirliği ile özellikle peyzaj mimarları ile çalışılarak açık oyun alanlarında alternatif ve bölge koşullarına uygun tasarımlar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Acer, D. (2011). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel ve Eğitsel Ortamların Düzenlenmesi.

Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed.: Gelengül Haktanır). Anı Yayıncılık: Ankara.

Alat Z., Akgümüş, Ö. & Cavalı, D. (2012). Okul Öncesi Eğitimde Açık Hava Etkinliklerine Yönelik Öğretmen Tutum ve Uygulamaları. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(3), 47

62.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş. & Demirel F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi: Ankara.

Chakravarthi, S. (2009). Preschool Teachers' Beliefs and Practices of Outdoor Play and Outdoor Environments. The University of North Carolina at Greensboro.

Çelik, A. (2012). Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Açık Alan Kullanımı: Kocaeli Örneği, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 43(1), 79-88.

Çukur, D. (2011). Okul Öncesi Çocukluk Döneminde Sağlıklı Gelişimi Destekleyici Dış Mekan Tasarımı. SDÜ Orman Fakültesi Dergisi. 12, 70-76.

Ernst, J. (2014). Early Childhood Educators' Use of Natural Outdoor Settings as Learning Environments: An Exploratory Study of Beliefs, Practices, and Barriers. Environmental Education Research, 20(6), 735-752.

Fjørtoft, I. (2001). The natural environment as a playground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children. Early childhood education journal, 29(2), 111-117.

Gönen, M. & Saranlı G.A. (2014). Okul Öncesinde Kapalı ve Açık Hareket Alanlarının Değerlendirilmesi: Başkent Ankara Örneği. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 3 (3), 409- 419.

Huz, Ç., & Kalburan, N. (2017). Eko-Okul Olan ve Olmayan Anaokullarının Bahçe Özellikleri ile Öğretmenlerin Bahçe Özellikleri ve Kullanımına İlişkin Görüşleri. İlköğretim Online, 16(4).

- Ihmeideh, F. M., & Al-Qaryouti, I. A. (2016). Exploring Kindergarten Teachers' Views and Roles Regarding Children's Outdoor Play Environments in Oman. *Early Years*, 36(1), 81-96.
- Karaküçük, S. A. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekansal Koşulların İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences*, 32(2).
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın: Ankara
- Kıldan O. & Ahi B. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Mekanlar. Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed.: Serdal Seven). Pegem Akademi: Ankara.
- Kaçan, M. O. Halmatov, M. & Kartaltepe, O. (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Bahçelerinin İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 60-70.
- Kos, M. & Jerman, J. (2013). Provisions for outdoor play and learning in Slovene preschools. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 13(3), 189-205.
- Kubaç, Y. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziki Durumunun İncelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(31).
- Maynard, T. & Waters, J. (2007). Learning in the Outdoor Environment: A Missed Opportunity? *Early Years*, 27(3), 255-265.
- McClintic, S., & Petty, K. (2015). Exploring Early Childhood Teachers' Beliefs and Practices About Preschool Outdoor Play: A qualitative study. *Journal of early childhood teacher education*, 36(1), 24-43.
- MEB (2006) 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı: Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Olgan, R. & Kahriman- Öztürk, D. (2011). An Investigation in the Playgrounds of Public and Private Preschools in Ankara. *Eğitim ve Bilim*. 36 (161), 85-97.
- Olsen, H. (2013). Creating and Enriching Quality and Safe Outdoor Environment. *Dimension of Early Childhood* 41(3) 11-17.
- Renick, S. E. (2009). Exploring Early Childhood Teachers' Beliefs and Practices about Preschool Outdoor Play: A Case Study. Texas Woman's University.
- Selinhocaoğlu, A. (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel Koşullarının İncelenmesi: Kırşehir İli Örneği. *Turkish Studies*, 12(28), 651-662 (DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12481>)
- Ulutaş, İ. (2014). Okul Öncesi Eğitim Ortamlarının Fiziksel Özellikleri. Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. Neslihan Avcı- Mehmet Toran). Eğiten Kitap: Ankara.
- Turgut, H. & Yılmaz, S. (2010). Ekoloji Temelli Çocuk Oyun Alanlarının Oluşturulması. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi (20-22 Mayıs). Cilt: IV, 1618-1630.